

Spis treści

Od Autora	11
Rozdział I	
Pojęcia podstawowe	15
Rozdział II	
Kult pamięci osoby zmarłej jako dobro osobiste	18
Rozdział III	
Prawo do pochowania osoby zmarłej	28
Uwagi ogólne	28
Umowa o usługi pogrzebowe	34
Uprawnienie do pochowania	37
Prawne znaczenie woli zmarłego w sprawie pochowania jego zwłok	49
Prawna skuteczność porozumień w przedmiocie pochowania zwłok	55
Rozdział IV	
Cmentarze	61
Charakter prawny cmentarza	61
Zakładanie cmentarzy	65
Nabywanie nieruchomości cmentarnych	69
Sytuacja prawna nieruchomości zajętej pod cmentarz	71
Zarządzanie i urządzanie cmentarzy	75
A. Cmentarze komunalne	75
B. Cmentarze wyznaniowe	86
Struktury organizacyjne zarządzania	88
A. Cmentarze komunalne	88
B. Cmentarze wyznaniowe	90
Zamykanie cmentarzy i zmiana przeznaczenia terenu cmentarnego	91

Rozdział V

Prawo do grobu	94
Groby	94
Powstanie prawa do grobu	99
Treść prawa do grobu	102
Ochrona przed naruszeniami	123
Uwagi ogólne	123
Spory o prawo do grobu, ekshumacja	125
Spory na tle wykonywania uprawnień do grobu	130

Rozdział VI

Orzeczenia sądowe w sprawach dóbr osobistych związanych z kultem pamięci zmarłych i z przepisami ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych	135
--	------------

Przepisy dotyczące kultu zmarłych oraz sprawy cmentarzy i chowania zmarłych	155
Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. — Kodeks cywilny	157
Ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych	160
Rozporządzenie Ministrów Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska oraz Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 20 października 1972 r. w sprawie urządzania cmentarzy, prowadzenia ksiąg cmentarnych oraz chowania zmarłych	170
Ustawa z dnia 24 października 1974 r. — Prawo wodne	182
Rozporządzenie Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 25 sierpnia 1959 r. w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze	183
Zarządzenie Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 27 września 1962 r. w sprawie treści i sposobu wypełniania kart zgonu	186
Instrukcja Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 28 grudnia 1962 r. w sprawie zasad wpisywania przyczyn zgonu w kartach zgonu	188

Zarządzenie Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 9 września 1960 r. w sprawie wytycznych o przewożeniu zwłok osób zmarłych lub zabitych w miejscach publicznych	191
Ustawa z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych	193
Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 23 października 1936 r. w sprawie wykonania ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych wydane w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych i Opieki Społecznej	197
Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym	200
Konkordat między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską podpisany w Warszawie dnia 28 lipca 1993 r.	204
Oświadczenie rządowe z dnia 26 stycznia 1998 r. w sprawie Deklaracji Rządu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 15 kwietnia 1997 r. w celu zapewnienia jasnej wykładni przepisów Konkordatu między Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską, podpisanego w Warszawie w dniu 28 lipca 1993 r.	206
Deklaracja Rządu Rzeczypospolitej Polskiej	206
Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej	207
Ustawa z dnia 30 czerwca 1995 r. o stosunku Państwa do Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego w Rzeczypospolitej Polskiej	210
Ustawa z dnia 4 lipca 1991 r. o stosunku Państwa do Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego	211
Ustawa z dnia 30 czerwca 1995 r. o stosunku Państwa do Kościoła Chrześcijan Baptystów w Rzeczypospolitej Polskiej	214
Ustawa z dnia 13 maja 1994 r. o stosunku Państwa do Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej	216

Ustawa z dnia 30 czerwca 1995 r. o stosunku Państwa do Kościoła Ewangelicko–Metodystycznego w Rzeczypospolitej Polskiej	218
Ustawa z dnia 13 maja 1994 r. o stosunku Państwa do Kościoła Ewangelicko–Reformowanego w Rzeczypospolitej Polskiej	219
Ustawa z dnia 20 lutego 1997 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego Mariawitów w Rzeczypospolitej Polskiej	220
Ustawa z dnia 30 czerwca 1995 r. o stosunku Państwa do Kościoła Polskokatolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej	222
Ustawa z dnia 20 lutego 1997 r. o stosunku Państwa do Kościoła Starokatolickiego Mariawitów w Rzeczypospolitej Polskiej	223
Ustawa z dnia 20 lutego 1997 r. o stosunku Państwa do Kościoła Zielonoświątkowego w Rzeczypospolitej Polskiej	225
Ustawa z dnia 21 kwietnia 1936 r. o stosunku Państwa do Karaimskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej	226
Ustawa z dnia 21 kwietnia 1936 r. o stosunku Państwa do Muzułmańskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej	227
Ustawa z dnia 20 lutego 1997 r. o stosunku Państwa do gmin wyznaniowych żydowskich w Rzeczypospolitej Polskiej	228
Ustawa z dnia 23 czerwca 1971 r. o przejściu na osoby prawne Kościoła Rzymskokatolickiego oraz innych kościołów i związków wyznaniowych własności niektórych nieruchomości położonych na Ziemiach Zachodnich i Północnych	230

Zarządzenie Dyrektora Urzędu Do Spraw Wyznań z dnia 13 sierpnia 1971 r. w sprawie wykonania przepisów o przejściu na osoby prawne Kościoła Rzymskokatolickiego oraz innych kościołów i związków wyznaniowych własności niektórych nieruchomości położonych na Ziemiach Zachodnich i Północnych	232
Uchwała Nr 231 Rady Ministrów z dnia 8 października 1973 r. w sprawie przekazania osobom prawnym Kościoła Rzymskokatolickiego oraz innych kościołów i związków wyznaniowych własności niektórych nieruchomości położonych na Ziemiach Zachodnich i Północnych	233
Uchwała Nr 303 Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1973 r. w sprawie przekazania osobom prawnym Kościoła Rzymskokatolickiego oraz innych kościołów i związków wyznaniowych własności niektórych nieruchomości położonych na Ziemiach Zachodnich i Północnych	234
Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Białoruś o ochronie grobów i miejsc pamięci ofiar wojen i represji, sporządzona w Brześciu dnia 21 stycznia 1995 r.	235
Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o grobach i miejscach pamięci ofiar wojen i represji, sporządzona w Krakowie dnia 22 lutego 1994 r.	240
Wspólne Oświadczenie Ministrów Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej i Federacji Rosyjskiej	246
Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Ukrainy o ochronie miejsc pamięci i spoczynku ofiar wojny i represji politycznych, sporządzona w Warszawie dnia 21 marca 1994 r.	247
Postanowienie Rady Administracyjnej Królestwa Polskiego z 8 listopada 1846 r. o chowaniu zmarłych obowiązujące do 1932 r. na obszarze byłego zaboru rosyjskiego	253

Przykłady uregulowania zarządu cmentarzami komunalnymi w mieście Warszawie	263
Struktura prawna Zarządu Cmentarzy Komunalnych w Warszawie	
Statut Zarządu Cmentarzy Komunalnych w Warszawie z dnia 21 lipca 1998 r.	265
Regulamin cmentarza	270
 Projekty	
Ważniejsze postanowienia projektów zmian przepisów o cmentarzach i chowaniu zmarłych opracowane w 1994 r. przez Ogólnokrajowe i Stołeczne Stowarzyszenia Przedsiębiorców Pogrzebowych	273
Projekt ustawy o chowaniu zmarłych, cmentarzach i przedsiębiorstwach pogrzebowych	275
Projekt rozporządzenia Ministrów Zdrowia i Opieki Społecznej, Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa oraz Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa w sprawie postępowania ze zwłokami osób zmarłych, urządzania cmentarzy, prowadzenia dokumentacji cmentarnej, kremacji oraz przedsiębiorstw pogrzebowych	281